

Position paper Vereniging Hogescholen: Impact bezuinigingen op onderwijs, onderzoek en innovatie

November 2024

Professionals opleiden voor Nederland

Hogescholen helpen 460.000 studenten op weg naar de arbeidsmarkt, naar bijvoorbeeld de zorg, het onderwijs, de techniek en ICT. Door de arbeidsmarkttekorten is het nog belangrijker dat Nederland voldoende en geschikte mensen opleidt. Maar dat dat ook gebeurt, is niet vanzelfsprekend meer. Nederland kampt met demografische krimp van de jonge generaties, en de krapte op de arbeidsmarkt neemt toe.

De combinatie van demografische krimp en de voorgenomen grote bezuinigingen op het hbo brengt kleine, maar belangrijke opleidingen in het geding. Op alle hogescholen speelt dit. In regio's waar de demografische krimp groter is, ontstaan nog sneller problemen.

De effecten zijn fors: alle regio's in Nederland moeten vrezen voor minder opleidingen, minder onderzoek voor maatschappelijke organisaties en bedrijven, en minder mogelijkheden voor studenten om opleidingen te kiezen binnen redelijke reisafstand. Gevolgen daarvan zijn ook: minder goed opgeleid personeel voor werkgevers, minder voorzieningen en minder vitale regio's. Zo'n spiraal omlaag wil niemand.

Hogescholen zien grote risico's voor de toegankelijkheid en kwaliteit van het hoger beroepsonderwijs. Het is belangrijk dat hogescholen kunnen rekenen op voldoende en stabiele financiering. De Vereniging Hogescholen vraagt de Tweede Kamer die spiraal omlaag te voorkomen, en belangrijke voorzieningen en opleidingen in alle regio's overeind te houden.

Dat lichten we hieronder toe. We doen ook vijf voorstellen.

Optelsom bezuinigingen

Naast de demografische krimp dreigen voor het hbo forse bezuinigingen. Ten eerste op internationale studenten: er is "pro forma" al een bezuiniging ingeboekt door het ministerie. Dat bedrag dreigt hoe dan ook bezuinigd te worden, ongeacht de precieze inhoudelijke uitkomsten wat betreft het Wetsvoorstel internationalisering in balans. Overigens: in het hbo vindt al jaren nagenoeg geen groei van het aantal buitenlandse studenten, en dit studiejaar is er een daling. Bij de langstudeermaatregel doet zich iets vergelijkbaars voor: ook als de plannen inhoudelijk veranderen, wil OCW hetzelfde bedrag bezuinigen. Dit alles betekent veel minder geld per student.

Ook indirect dreigt er terugloop. De dreiging van de langstudeerboete leidt nu al tot vraaguitval. Jongeren melden een makkelijkere studie te kiezen. En hoe minder de ouders kunnen bijdragen, hoe groter de kans dat iemand kiest voor een kortere opleiding. Dat schaadt hun verdienvermogen.

In totaal dreigt de bekostiging van het hbo in 2030 te dalen met bijna 17%, zoals deze tabel toont:

Verschil macrobudget hbo t.o.v. 2023 (€ x 1.000.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Krimp	-269	-357	-410	-443	-486	-490
Langstudeerboete	0	-50	-151	-150	-150	-150
Internationale studenten	0	-10	-39	-69	-97	-97
Som		-417	-600	-662	-733	-737

Subsidietaakstellingen

Naast deze bezuinigingen zijn er meerdere subsidietaakstellingen voorgenomen. De invulling van OCW bestaat uit het schrappen van subsidies voor studentbegeleiding (11,2 mln), doorstroom vo-mbo-hbo (12 mln tot structureel 24,8 mln), macrodoelmatigheid (2,2 mln), promotiebeurzen leraren (structureel 13,2 mln) en NWO/SIA (8,4 mln oplopend tot 21,9 mln structureel). Dit telt op tot ruim 73 miljoen structureel voor hbo en wo gezamenlijk.

Afgestudeerden razendsnel aan het werk, 80% in eigen regio

Dat er veel behoefte is aan hbo-afgestudeerden, blijkt uit het feit dat 92% van alle voltijdstudenten binnen drie maanden een baan heeft gevonden (bron: [de HBO Monitor van ROA](#)), de meesten van hen zelfs al meteen na afstuderen: 88%. Ook blijft het overgrote deel (80%) in de regio wonen en werken waar ze hun opleiding hebben gevolgd. Voor werkgevers is de aanwezigheid van een hogeschool in hun regio dus heel belangrijk. Hogescholen zouden graag de wettelijke taak krijgen om mensen ook later in hun leven om- en bijscholing te bieden, zodat werkgevers en werknemers betere mogelijkheden hebben en knelpunten op de arbeidsmarkt worden bestreden.

Praktijkgericht onderzoek met meer dan 14.000 maatschappelijk partners

Hogescholen hebben ruim 700 lectoraten, die samen met zo'n 14.000 maatschappelijke organisaties en bedrijven praktijkgericht onderzoek doen (bron: [Position Paper Valorisation VH](#)). Bij de 57 Centres of Expertise van hogescholen zijn 4.000 mkb-bedrijven aangesloten. Die partners profiteren van de faciliteiten en kennis die bij hogescholen aanwezig is.

Die voorzieningen, faciliteiten en samenwerkingsverbanden zijn over lange tijd opgebouwd. Mochten die verloren gaan, dat zal het lang duren voor dat er hersteld of weer opgebouwd kan worden. Er dreigt dus kapitaalvernietiging, en bijvoorbeeld bedrijven en de zorg dreigen mogelijkheden voor innovatie te verliezen.

In totaal investeert het Rijk in 2025 198 miljoen in het praktijkgericht onderzoek, waarvan 39 miljoen uit het Fonds Onderzoek en Wetenschap. Het bedrag dat er zo per hogeschool is, is ongeveer één twintigste van wat er gemiddeld naar een universiteit gaat.

Het Rathenau Instituut publiceert ook een [terugkerende monitor](#) over het praktijkgericht onderzoek. Die over 2022 vindt u [hier](#).

Instroom buitenlandse studenten

In de Referentieramingen van het ministerie OCW is uitgegaan met een lichte stijging van het aantal internationale studenten in het hbo (+6%). Echter: sinds de stop op actieve werving, plus de bindende zelfregie door de sector, is de instroom van buitenlandse studenten in hbo-bachelors en associate degrees 7 à 8 procent gedaald. Slechts 8% van de studenten in het hbo komt uit een ander land, en 92% van de opleidingen kan in het Nederlands gevolgd worden. Tegelijk: buitenlandse studenten die hier hun hbo-opleiding hebben gedaan, blijven vaker dan gemiddeld in Nederland na hun studie. Ze dragen daarmee bij aan de Nederlandse economie. Kortom: het hbo was, is en wordt het probleem niet. Een drastisch ingrijpen is niet nodig. Hogescholen vragen de Tweede Kamer daarom bestaande hbo-opleidingen buiten de taaltoets te houden.

Conclusies en voorstellen

Hogescholen leiden op voor de Nederlandse arbeidsmarkt. Hun studenten vinden razendsnel werk. Meer dan 14.000 organisaties en bedrijven maken gebruik van het praktijkgerichte onderzoek. Hogescholen dragen bij aan de vitaliteit van de regio. Als Nederland die kracht wil behouden, zijn bezuinigingen zeer onwenselijk. In het hbo komen de bezuinigingen bovenop de voorziene krimp waardoor een cumulatie van problematiek optreedt.

De Vereniging Hogescholen roept de Tweede Kamer op stabiliteit te creëren op de volgende terreinen:

1. Draai de bezuinigingen op het hbo terug.
2. Houd bestaande opleidingen in het hbo buiten de taaltoets van de WIB.
3. Maak een wettelijke verankering van de regiorol van hogescholen, om de toegankelijkheid voor studenten te waarborgen. Geef hierbij extra steun aan het hbo voor kwetsbare en regionaal essentiële opleidingen;\.
4. Maak een leven lang ontwikkelen (om- en bijscholing) tot een wettelijke taak van het hbo. Dan kunnen hogescholen hun rol versterken bij het oplossen voor de knelpunten op de arbeidsmarkt.
5. Veranker de middelen voor praktijkgericht onderzoek in de vaste voet. Dit is budgetneutraal en bestendigt de aanwezigheid van een kennispartner in de regio.

Voor die 14.000 maatschappelijke partner in het praktijkgericht onderzoek, voor de werkgevers in Nederland en voor de kansen van meer dan 461.000 studenten die in het hbo de stevige basis leggen voor hun verdienvermogen in de toekomst: de hogescholen van Nederland rekenen op u.

Addendum: Feiten en cijfers over hogescholen in het kort

Nederland heeft 36 bekostigde hogescholen, verspreid over 40 plaatsen in Nederland. Er zijn meer dan 461.000 studenten ingeschreven in het hbo. Dat aantal zal de komende jaren dalen door demografische krimp: de referentieramingen komen voor 2030 uit op 11 procent minder hbo-studenten.

Er zijn ruim 700 lectoraten, die samenwerken met meer dan 14.000 maatschappelijke partners die die gebruik van het praktijkgerichte, oplossingsgerichte onderzoek. Meer recente informatie vindt u in de bijgesloten folder "Hbo in vogelvlucht 2024".